

Lup Katalin

Szülő-gyermek olvasóprogram az óvodában

Az óvoda a szervezett oktató-nevelő rendszer első láncszeme, olyan intézmény, amelyben a kisgyermek első műveltségélményei születnek. Egész életükre szólóan meghatározók lehetnek. A családi szocializációval párhuzamosan a gyermeki személyiség kialakulásának lényeges elemeit alakítja, építgeti az óvodapedagógus. Úgy kell megszerveznie az óvodai ismeretszerzést, hogy a játékoság legyen minden tevékenység alapja, hiszen ez biztosítja a folyamatosságot, hogy a gyermek éljen a játék és a mese varázslatában. Segítségükkel tanulja, ismeri meg az óvodás gyermek a világot.

Óvodapedagógusként – elméletileg és tapasztalatban – is felismerhettem a mesék csodálatos világát és szerepüket a gyermek személyiségének alakulásában, emiatt kezdtem elmélyültebben vizsgálni e kérdéskört. Első fokozati szakdolgozatomban az interaktív mese témájával foglalkoztam, melynek keretében meseolvasásra, meseolvasási szokásokra vonatkozó kérdőívet tölttettem ki óvodába járó gyermekek szüleivel. Eredményeit elemezve arra a következtetésre jutottam, hogy nem elégséges az otthoni meseolvasás, egyes családokban nem is vált szokássá. Beavatkozási programot dolgoztam ki óvodás gyermekek részére, amely befejezésekor hatékonynak, eredményesnek bizonyult. Ekkor döntöttem el, hogy érdemes lenne folytatnom a kérdéskörrel való foglalkozást. Olyan interaktív fejlesztő programot dolgoztam ki, melynek alanyai óvodás gyermekek és szüleik. A célom az volt, hogy megismerjem jobban a családi hátteret, a szülők mesékkel kapcsolatos információit, gondolatait, véleményét. Ezt követően olyan csoportfoglalkozásokat terveztem és valósítottam meg, melyeken a szülők – óvodáskorú gyermekeik társaságában – megismerik, elsajátítják, tapasztalják a mesék varázsát. Feltételeztem, hogy az említettek informálása és tapasztalata után megváltozik a szülők véleménye e kérdéskörrel kapcsolatosan, és több időt szentelnek majd a mesére, illetve gyermekeikre.

Ezt a szülő-gyermek interaktív meseolvasási programot valósítottam meg. Nem volt célom tökéletesíteni, esetleg direkt módon rábeszélni az óvodások szüleit arra, hogy változtassanak a családi szokásokon, hanem olyan tevékenységekbe vontam be őket, amelyek rejtetten felismertetik a mese, meseolvasás szerepét, helyét az otthoni környezetben is.

Szeretném, ha a fejlesztőprogramom kidolgozásával segítséget, ötleteket adhatnék az óvodapedagógusoknak és az érdeklődő szülőknek is. Olyan tevékenységeket, módszereket, játékokat, meséket, szemléltető- és didaktikai eszközöket alkalmaztam, amelyek megfelelők a gyermekek számára, ugyanakkor esetleg szokatlan, de érdekes tevékenységhelyzeteket kínálnak a szülő-gyermek együttlétre, élményt kínálnak a szülők számára is. Az óvodai nevelésben alkalmazott interaktív mesemondást, illetve a mesekeretben vagy mesékkel történő játékos tevékenységeket kiterjesztettem a délutáni foglalkozásként tervezett közös szülő-gyermek foglalkozásokra. Ezek a programok lehetőséget adtak a gyermekek sokoldalú fejlesztésére, ugyanakkor az óvodáskorú gyermekek szüleinek is meseolvasási és közösségi élményt kínáló tevékenységet jelentettek.

Szülő-gyermek olvasóprogram című beavatkozásomról tanári naplót vezettem. Elemeztem, összehasonlítottam, boncolgattam egy-egy csoportfoglalkozás menetét, tartalmát, az alkalmazott módszereket, melyeket papírra vetettem, ezeknek leghatékonyabb módja a reflexió.

Bevezetésként pontosítom, hogy a tanári napló eseményeinek helyszíne a kövendi óvoda, „Gombák” nevű vegyes csoportjának csoportterme. A tanári napló eseményeinek szereplői: 3 és 6 év közötti óvodások, valamint e gyermekek szülei, szám szerint 10 anyuka.

Kiindulópontként megemlítem, hogy az alaphelyzet szerint ezekben a családokban nem alakult ki a meseolvasás szokása. Ez okból kifolyólag terveztem meg és bonyolítottam le azt az olvasóprogramot, amelyből – ezen tanulmány keretei között – ízelítőül egy forgatókönyvet mutatok be.

2013. május 17.

Forgatókönyv

Első csoportfoglalkozásom témája *A kiskakas és a török császár* című népmese interaktív bemutatása a gyermekekkel. Célom az, hogy megéreztessem a szülőkkel, hogy Meseország kapuja mindenki számára nyitva áll, életkortól függetlenül.

Kiindulópontként a szülőkkel egy asszociációs hálót készítettem a meséről, mely helyzetfeltárást szolgált arról, hogy jelenleg a szülők milyennek vélik a mese fontosságát, mit jelent számukra a mese. A foglalkozás többi részében a szülők csak megfigyelőként szerepeltek.

Ezt követte az említett népmese interaktív bemutatása az interaktív mesemondás jellegzetességeivel: mese megszakítása, mese közbeni vélemény, elképzelés megbeszélése, különböző mozgásos gyakorlatok végzése, megfelelő szemléltetőeszközök használata. Első napra népmesét választottam azért, mert egyik legkedveltebb mesefajta a gyermekek, sőt a felnőttek körében is. Típusát illetően megfelel a csoportom életkori sajátosságainak. A mesebemutatót a *Ki vagyok én?* című drámajáték követte, melyben a gyerekek kedvenc, kedvelt meseszereplőiként kellett bemutatkozniuk. A drámajátékot *A furfangos retek* című mozgásos játék követte, melyben a gyermekek szintén választásaik szerinti mesehősök bőrébe bújhattak.

Végezetül a szülők kilépőcímulákkal búcsúztak, amelyben észrevételeiket, gondolataikat, véleményüket írhatták le az első csoportfoglalkozásról.

Tapasztalatok

Első találkozáskor mindenki, beleértve szülőket, gyermekeket és jómagamat, izgatottak voltunk. Türelmetlenül vártuk, hogy mi is fog a mai napon történni. Mindenünknek új volt ez a tevékenység. A szülők elfoglalták helyüket az asztalkáknál, a gyerekek pedig a szőnyegen készültek a tevékenységre. Remegő hanggal kezdtem első mondatom: „Örömmel köszöntelek, és boldog vagyok, hogy mindenki úgy döntött, hogy részt vesz e tevékenységen!” Hiszen nagy elkeseredésemre jó pár szülő a beavatkozás előtti hetekben jelezte, hogy nem fog részt venni e programban, időhiányra, elfoglaltságra hivatkozva. Valami változtatott döntésükön, ami nagyon jó jel volt számomra.

A mese asszociációs hálójának készítésekor kevés szülő kapcsolódott be a beszélgetésbe. Akik bekapcsolódtak, érdekes szavakat, érzelmeket, emlékeket, élményeket idéztek fel: *jókedv, gyermekkor, öröm, barátság, gondtalan időszak, vidámság, szeretet, mesebeli kastély, szép ruhák, Mihaela-mesék, banya, hintó, kincsek, béka, boszorkány, A kismalac és a farkas, Piroska és a farkas*. Egyeseknek kellemes, idilli érzéseket keltett a mese, mások gyermekkorukra, gondtalan éveikre emlékeztek, vagy éppen kedvenc meséiket és mesehőseiket idézték fel.

Az interaktív mesemondás nagy sikert aratott a szülők körében is, nagyon tetszett nekik. Sőt az egyik anyuka rám nézett és azt kérdezte, idézek szavaiból: „Óvó néni, hát maguk ilyeneket is játszanak az óvodában?” (B. E.)

A szülők viszonyulása

Izgatottan, türelmetlenül, egyesek vonakodva léptek be az óvoda ajtaján. Kíváncsiak voltak, hogy mi fog történni, mert ez a program új volt számukra. Helyet foglaltak, majd mesehálót kellett készíteniük. Voltak szülők, akik nem is igyekeztek valami jó dolgot mondani, ők inkább fegyelmezni és rendezgetni kezdték gyermekeiket. Ekkor elmondtam nekik, hogy ők ma csak megfigyelői ennek a foglalkozásnak azzal a céllal, hogy ismereteik felelevenedjenek egy kicsit, és megfigyelhessék azt, milyen szabályok és módszerek használatával tevékenykedünk mi az óvodában. Ennek a megfigyelőszerepnek nagyon örvendtek, mert akkor nem kellett semmit dolgozzanak.

A gyermekek viselkedése

Egész napunk arról szólt, hogy ötpercenként megkérdezték tőlem: „Mikor jön anyuka?” Nagyon izgatottan és boldogan várták szüleiket, mert én elmondtam nekik, hogy néhány tevékenységen közösen az anyukákkal fogunk mesét mondani és játszani. Aztán végre megjöttek az anyukák. Minden gyermek puszival köszöntötte édesanyját, meg egy nagy öleléssel. Egyesek így szóltak: „Jaj, de jó, hogy jöttél!”

Viselkedésükre vigyázva bátrabbak, felszabadultabbak és magabiztosabbak voltak a tevékenység alatt, mint máskor, hiszen ott voltak az anyukák. Ettől függetlenül nagyon ügyesek voltak, aktívak, vidámak, elevenek és szorgalmasak. Véleményem szerint egy ünnepélyhez hasonlították ezt az első napot, hisz csak olyankor „marad sokat anyuka” – mondták.

Nonverbális kommunikáció

Sok mindent megfigyeltem e tevékenység alatt. Érkezéskor mindenik szülő szemében kíváncsiság, érdeklődés, izgatottság tükröződött. Egyeseknél meg is maradt a tevékenység végéig ez a csillogás, másoknál hamar eltűnt. Pontosabban: egyeseket nagyon érdekelt, hogy mi fog ma történni, míg mások kedvetlenül bámészkodtak, fejüket kezükre téve támaszkodtak, és néha egyet-egyét ásitottak. Más szóval: csak eljöttek, lehet éppen azért, hogy ne bántsanak meg engem.

Drámajáték közben

Büszke voltam gyerekeimre. Kedves mesehősökként mutatkoztak be: táncos lány, királylány, hercegnő, lovag, királyfi. Ezek a gyermekek bátran álltak fel a „piros színpadra”, és igazi hős módjára jellemezték magukat. Azok a gyermekek, akik sok rajzfilmet néznek és kevés mesét hallanak, rajzfilmhősként mutatkoztak be: Batman, Superman. Hárman közülük nem mertek felállni a szőnyegre, ők egy kicsit zárkózottabbak voltak, mint a többiek. Tetszett nekik, hogy pár pillanatra igazi hősök lehettek.

Játék közben

Egyik kedvenc szerepjátékukat választottam erre a napra, azért mert sok szereplőnek rejteget helyet. Maga a játék kiindulópontja pedig egy mese. Az erős, határozott, bátor egyéniséggel rendelkező gyermekek magukra vállalták a főszerepeket (nagyapó, nagyanyó, én voltam a furfangos retek, mert így tudtam a legjobban a játékvezető szerepébe bújni), míg a többiek állatszerepeket vállaltak (Bodri kutya, Cirmos cica, Cinci egér). Ez a választás is alátámasztja azt, hogy kedvenc mesefajtájuk az állatmese.

Kilépőcédula

A szülők is újra feladatot kaptak. Egy papírra le kellett írniuk azokat a pontokat a tevékenységből, amelyek a legjobban tetszettek, illetve nem tetszettek, választásukat pedig magyarázniuk kellett. Az első foglalkozás utáni kilépőcédulákat elemezve, arra a következtetésre jutottam, hogy mindegyik szülő az én tanításomra figyelt. Pontosabban az interaktív mesére, hiszen véleményüket, megjegyzéseiket ahhoz kapcsolták. Idézek belőlük: „Nagyon tetszett a mese meg az előadása.” (V. M.); „Tetszett, mert szórakoztató volt, tanulságos és érdekes.” (F. J.)

Két szülő írt a tevékenység alatti érzéseiről: „Elfeledkeztünk arról, hogy felnőttek vagyunk, együtt voltunk a gyermekekkel”.

Kevesen írták le, hogy aranyosak voltak a gyerekek, figyeltek és tanultak a tevékenységből. Nemtetszésüket nem közölték, én úgy gondolom, hogy őszinték voltak, tetszett nekik az, amit csináltunk.

Értékelés

Összefoglalva az első tevékenységet: jó volt. Bár kicsit izgultam az elején, hiszen először tanítottam szülők előtt, hamar elmúlt, és természetesen viselkedtem. Élmény volt számomra, kellemes élmény, nagyon jól éreztem magam végig, de még jobban a kilépőcédulák olvasásakor. Új energiával töltődtem fel, erőt merítettem a jóból, és lelkesen készültem a következő foglalkozásra. Velem együtt a gyerekek és a szülők is, hiszen nekik is új, érdekes volt mindez, és kíváncsiak voltak a folytatásra.